

ZADANIA A ÚLOHY NA MALÚ MATURITU 2011 - literatúra (1,2) a jazyk (3,4)

1.

1. Vymenujte najmenej piatich nositeľov Nobelovej ceny za literatúru. Kto je v súčasnosti posledným nositeľom tejto ceny? K ukázkam 1 až 4 prirad'te autorov. Zarad'te autorov do národnej literatúry. Ktorému slovenskému autorovi by ste udelili Nobelovu cenu za literatúru? Odôvodnite svoju odpoveď myšlienkou, ktorou vyjadrite prínos daného spisovateľa pre národnú a svetovú literatúru.
2. Vysvetlite, akým spôsobom autor ukážky ozvláštnil obsah rozprávania; citujte vetu s umeleckým zvýraznením. Sformulujte vlastnými slovami hodnotové posolstvo ukážky 2. Pomenujte aktuálny duševný stav (postavy) v ukážke 3, argumentujte citátom. Vysvetlite významový rozdiel medzi podčiarknutými otázkami, ktoré vyjadril Peter v závere ukážky č. 3.
3. Vysvetlite pojem jazykový štýl, vymenujte jazykové štýly. Zarad'te ukážky 1 – 6 k zodpovedajúcim jazykovým štýlom. Odôvodnite svoju odpoveď, argumentujte znakmi a charakteristikou príslušného jazykového štýlu.
4. Charakterizujte ústny jazykový prejav z hľadiska lexiky i syntaxe. Napíšte dialóg dvoch rodičov – kultivovaných ľudí – bezprostredne po tom, ako dieťa jedného rozbilo futbalovou loptou okno druhého (minimálne 5 replík).

2.

1. Vysvetlite, čo označujeme slovom *antika*. Uved'te najmenej tri historické udalosti, ktoré súvisia s dejinami antiky, a tri historické osobnosti, ktoré ovplyvnili charakter antických dejín. Vymenujte a stručne charakterizujte politické a kultúrne princípy a tradície antickej spoločnosti, ktoré rešpektujeme aj v súčasnosti. Uved'te najmenej dve pamiatky antickej architektúry. Podajte stručný prehľad antickej literatúry.
2. Zarad'te ukážky 1 až 3 k literárnemu druhu a žánru. Porovnajte a zhodno'te ich z hľadiska vzťahu muž - žena. Na základe porovnania ukážok 1 až 3 charakterizujte postavenie ženy v antickej spoločnosti. Povedzte, ako sa v porovnaní s antikou zmenilo postavenie žien v európskej spoločnosti. Argumentujte rozborom ukážok a príkladmi z vlastnej životnej skúsenosti. (Odporúčam ukážky: Sofokles – Antígona, Aristofanés – Lysistrata, Publius Ovidius Naso – Penelopa Odyseovi, môže byť aj iné) .
3. Vymenujte a stručne charakterizujte *slohové postupy* z hľadiska obsahu a prevládajúcich slovných druhov. Prirad'te ku každému slohovému postupu najmenej jeden žáner. Ktorý slohový postup je charakteristický pre náučný štýl? Ktorý slohový postup je charakteristický pre administratívny štýl?
4. Nájdite v ukážke najmenej jedno cudzie slovo. Vysvetlite jeho význam pomocou slovníka. Aký druh slovníka použijete? Vysvetlite pojmy lexikológia a lexikografia. Aké druhy slovníkov poznáte? Charakterizujte ich. Ktoré z nich najčastejšie používate? Ako chápeme úvodzovky v ukážke (slovo v úvodzovkách)?

3.

1. Vysvetlite pojem *avantgarda*. Vymenujte a stručne charakterizujte myšlienkové a umelecké prúdy. Ktoré sa rozvíjali v slovenskej medzivojnovovej poézii? Uved'te najvýznamnejších predstaviteľov jednotlivých umeleckých prúdov a ich diela.
2. Na základe analýzy ukážok určte, ktorý umelecký prúd vo výbere chýba. Vysvetlite myšlienkové pozadie *poetizmu* a vymenujte dvoch slovenských básnikov, ktorých tvorbu poetizmus ovplyvnil. Vyhľadajte znaky poetizmu v ukážkach.

3. Vyberte z ukážky jednu myšlienku a demonštrujte na nej rozdiel medzi *presnou citáciou*, *voľnou citáciou* a *parafrázou*. V ktorých situáciách verejnej či súkromnej komunikácie je nevyhnutné uvádzať presné citácie? Odôvodnite svoju odpoveď.
4. Pripravte a predvedzte (v spolupráci so skúšajúcim pedagógom) telefonický dialóg, v ktorom budete plniť úlohu zákazníka. Zákazník chce zistiť základné informácie o reklamáciách tovarov v obchode s elektronikou. (minimálne 6 replík zákazníka)

4.

1. Charakterizujte princípy romantického prístupu k životu a svetu. V čom vidíte špecifiká slovenského romantizmu v porovnaní s ostatnými európskymi literatúrami? Prečo slovenskí romantici využívali poetiku ľudovej slovesnosti? Priblížte komplexný obraz slovenskej romantickej literatúry, zaraďte ju do historického kontextu: uveďte základné politické a kultúrne požiadavky štúrovskej generácie. Predstavte najmenej štyroch predstaviteľov tak, aby ste k nim mohli priradiť diela z ukážok 1 až 4.
2. Pomocou analýzy a interpretácie ukážky charakterizujte autorský štýl vybraného spisovateľa. Vyberte z ukážok dva umelecké obrazy a vysvetlite ich význam.
3. Vyjadrite jednou vetou obsah ukážky 1. Utvorte anotáciu ukážky 3. Vysvetlite, akú funkciu plnia v odbornej komunikácii *resumé*, *anotácia*, *bibliografia*, *menný register*, *vecný register*. V ktorej časti odborných publikácií sa zvyčajne nachádzajú?
4. Uveďte najmenej dve synonymá slova *informácia*. Súhlasíte s tvrdením, že informačný slohový postup je zo všetkých slohových postupov najzložitejší? Argumentujte znakmi informačného slohového postupu. Vyberte z nasledujúceho radu žánrov tie, v ktorých sa uplatňuje informačný slohový postup ako hlavný myšlienkovno-kompozičný postup: *poviedka*, *inzerát*, *rozprávka*, *plagát*, *hádanka*, *diskusný príspevok*, *kázeň*.

5.

1. Definujte a rozlíšte pojmy *humor*, *irónia*, *čierny humor*. Ktorý druh humoru je vám osobne najbližší? Odôvodnite svoju odpoveď. Vymenujte literárne žánre, v ktorých figuruje humor ako hlavný umelecký princíp. Uveďte autorov a diela, v ktorých humor plní úlohu spoločenskej kritiky. Ku ktorému literárnemu druhu zaraďujeme *anekdotu*? Argumentujte porovnaním znakov anekdoty a literárneho druhu.
2. Vysvetlite, ktoré (spoločenské, prírodné, kultúrne) javy sú predmetom humoru v ukážkach 1 až 3. Ktorú z ukážok považujete za najvtipnejšiu? Vyhľadajte v danej ukážke jazykové prostriedky, ktoré sú zdrojom humoru. Ktorú z ukážok považujete za satirickú? Vyhľadajte v danej ukážke znaky satiry. V ktorej z ukážok ste našli znaky čierneho humoru? Odôvodnite svoju odpoveď.
3. Vysvetlite významový rozdiel medzi pojmi ortoepia a ortografia. Uveďte názov jazykovej príručky, ktorá vám môže pomôcť pri riešení pravopisných ťažkostí. Uveďte na základe príkladov v zadaní tri pravopisné normy slovenčiny. Súhlasíte s tvrdením, že neznalosť pravopisnej normy môže človeku skomplikovať život? Uveďte príklady konkrétnych životných situácií, v ktorých je nevyhnutné dôkladne poznať jazykové a pravopisné normy.
4. Stojíte v rade pri pokladni v samoobslužnej, kupujete zmrzlinu, pred vami stojí pani s plným nákupným košíkom. Požiadajte ju, aby vás pustila pred seba. Vymyslite a sformulujte najmenej tri argumenty, ktorými sa pokúsite ju presvedčiť. (minimálne 6 viet)

6.

1. Vyberte jednu z ukážok a stručne naznačte *hlavnú dejovú líniu* celého diela, z ktorého ukážka pochádza. Stručne zhodnoťte dielo, ktoré bolo pre vás čitateľsky najzaujímavejšie. Odôvodnite svoju odpoveď. Uveďte najmenej dve diela slovenskej literatúry, ktorých témou je *problematicky*

vzťah medzi rodičmi a deťmi.

2. Analyzujte a porovnajte vzťahy medzi postavami v ukázkach 1 až 3, charakterizujte udalosti a okolnosti, ktoré tieto vzťahy sformovali. Vysvetlite, prečo sa v ukážke 2 nachádza veta v zátvorke.
3. Vymenujte spôsoby tvorenia slov v súčasnej slovenčine a uveďte príklady. Rozhodnite, ako boli utvorené nasledujúce slová: prehodnotiť, dejepis, minerálka, čitateľská verejnosť, TASR, panelák, bus, autobus.
4. Ste na prechádzke so svojím mladším súrodencom (vek: 3,5), ktorý vám kladie veľa otázok. Vyberte z nasledujúcich otázok jednu a odpovedzte na ňu tak, aby ste rešpektovali schopnosti a skúsenosti adresáta. (rozsah odpovede minimálne 4 vety)
 - Prečo ešte nemôžem ísť do školy?
 - Prečo sú v škôlke iba učiteľky a nie učitelia?
 - Prečo je obloha modrá?
 - Prečo musia deti piť veľa mlieka?
 - Prečo je cez deň svetlo a v noci tma?

7.

1. Uveďte historické a literárne obdobia, v ktorých slovenskí autori umelecky riešili rozpor medzi láskou k vlasti a láskou k žene. Charakterizujte spoločenské podmienky. Ktoré boli príčinou Tohto mravného rozporu. Pripomeňte autorov a ich diela, v ktorých sa uvedený konflikt objavuje.
2. Analyzujte jazykové prostriedky ukážok, porovnajte a charakterizujte vzťah autora k adresátovi v ukážke. Ktorá z ukážok je najvýraznejším prejavom lásky a medziľudskej blízkosti? Argumentujte interpretáciou vybraných ukážok. V ktorej z ukážok by ste definovali rozpor medzi láskou k vlasti a láskou k žene? Citujte myšlienky, ktoré tento rozpor vyjadrujú.
3. Vysvetlite rozdiel medzi pojmi slang a dialekt. Charakterizujte funkciu slangových slov a dialektizmov v umeleckej literatúre. Vyhl'adajte v ukázkach ich príklady. Charakterizujte študentský slang a uveďte príklady. Ktorý spôsob tvorenia slov je charakteristický pre slang? Uveďte príklady.
4. V ktorých jazykových štýloch sa najčastejšie stretávate s výkladovým slohovým postupom? Súhlasíte s tvrdením, že je zo všetkých slohových postupov najnáročnejší? Argumentujte jeho charakteristikou a porovnaním s ostatnými slohovými postupmi. Uveďte názov televízneho seriálu, v ktorom sa uplatňuje výkladový slohový postup.

8.

1. Charakterizujte spoločenské podmienky vzniku realistickej literatúry a *realistickú umeleckú metódu*. zobrazovania skutočnosti. Prečo sa v realistických dielach uplatňuje zobrazovanie typických charakterov v typických životných situáciách? Svoje tvrdenie doložte príkladmi. Uveďte najvýznamnejších predstaviteľov a ich diela. Svoj výber odôvodnite.
2. Pomocou ukážok pomenujte dominantné témy, konflikty a postavy v kľúčových dielach svetovej realistickej literatúry. Argumentujte príkladmi z ukážok. Vyberte z ukážok slová a vety, ktorými autori dosahujú autentickosť v zobrazení literárnej skutočnosti.
3. Vymenujte slovné druhy a ich gramatické kategórie. Charakterizujte ich a uveďte príklady. Určte gramatické kategórie slov: *na klavíri, mňa, štvrtému, spal by si*.
4. Informujte o exkurzii, ktorú absolvovala vaša trieda v rámci literárnej výchovy. Vychádzajte z nasledujúcich údajov: C1, 24 žiakov, 5. mája 2011, Matica slovenská v Martine, spoznať minulosť a súčasnosť celonárodnej slovenskej kultúrnej ustanovizne.

9.

1. Charakterizujte *realistickú umeleckú metódu*. Odôvodnite súvislosti a vzťahy medzi spoločenskou situáciou na Slovensku a témami zobrazovanými v dielach slovenského realizmu. Prečo sa v realistických dielach uplatňuje zobrazovanie typických charakterov v typických situáciách? Ktoré literárne druhy a žánre pestovali slovenskí realisti? Ktorí sú známi svojou poviedkovou tvorbou? Uveďte názvy poviedok. Zhodnoťte význam vybraného autora realistu pre vývin slovenskej literatúry.
2. Pomocou ukážok pomenujte dominantné témy, konflikty a postavy v kľúčových dielach slovenskej realistickej literatúry. Argumentujte príkladmi z ukážok. Ktorá z ukážok je podľa vás najvýraznejším zobrazením sociálnych problémov slovenského človeka? Porovnajte charakter postáv z ukážok, prerozprávajte príbeh vybranej ukážky.
3. Charakterizujte publicistický štýl. Vymenujte tri publicistické žánre (tlačené a elektronické) špecifikujte funkcie publicistiky. Ktorý slohový postup je charakteristický pre publicistický štýl? Vysvetlite, prečo sa médiá označujú za štvrtú veľmoc. Akú úlohu majú médiá v demokratickej spoločnosti a akú v totalitných režimoch? Argumentujte príkladmi z minulosti.
4. Charakterizujte číslovky, vymenujte ich gramatické kategórie. Uveďte dva frazeologizmy, v ktorých sa objavujú číslovky, napríklad: štyri, päť piaty, sedem, siedmy, deväť. Poznáte literárne diela, v ktorých sa uplatňujú číslovky? Povedzte príklad. Uveďte dve ďalšie diela (romány, poviedky, komédie) svetovej alebo slovenskej literatúry, v ktorých v figuruje číslovka v názve..

10.

1. Definujte pojem *ľudová slovesnosť*. Porovnajte ju s pojmom umelá literatúra. Vymenujte, rozdeľte a charakterizujte žánre ľudovej slovesnosti a výrazové prostriedky ľudovej slovesnosti. Akým spôsobom sa v minulosti rozširovali výtvory ľudovej slovesnosti? Charakterizujte *ľudovú rozprávku a ľudovú pieseň*.
2. Nájdite a odôvodnite súvislosti medzi výrazovými prostriedkami ľudovej slovesnosti a umeleckými princípmi štúrovskej poézie. Argumentujte analýzou a interpretáciou ukážok. Vysvetlite, prečo štúrovci využívali postupy a prostriedky ľudovej slovesnosti. Zhodnoťte význam Jánošíka v slovenskej kultúre. Charakterizujte ho pomocou rozboru ukážky. Porovnajte život a vlastnosti Jánošíka so zbojníkom inej európskej (napr. anglickej) kultúry. Uveďte diela slovenskej umelej literatúry, v ktorom sa objavuje jánošíkovská, resp. zbojnícka tematika.
3. Klasifikujte štýlové vrstvy slovnej zásoby z hľadiska pôvodu, časového príznaku, expresívnosti. Uveďte príklady z ukážok.
4. Charakterizujte expresívne syntaktické konštrukcie. Priradte k nasledujúcim dôvodom prerušenia výpovede príklady: *autor nevie dokončiť výpoveď* – *autor nechce dokončiť výpoveď* – *autora niekto preruší* – *autor nie je schopný dokončiť výpoveď* – *autor prežíva citovú krízu*. Ktorú z daných príčin prerušenia výpovede možno považovať za objektívnu (vonkajšiu) príčinu? Odôvodnite svoju odpoveď.

11.

1. Charakterizujte funkciu *rozprávača* v literárnom texte. Vymenujte *typy rozprávačov* a zhodnoťte, ktorý typ poskytuje autorovi textu širšie umelecké možnosti. Ktorý slovný druh a ktorá jeho gramatická kategória sú najdôležitejšími znakmi rozprávačského typu? V ktorom literárnom druhu sa rozprávač nevyskytuje? Prečo v tomto literárnom druhu nie je rozprávač potrebný?
2. Určite typy rozprávačov v ukáze 1 až 3. Vysvetlite, ako sa vlastnosti rozprávača (pohlavie, vek, sociálne zaradenie, záujmy a pod.) v ukážke 2 prejavujú vo výbere slov. Porovnajte a zhodnoťte vyjadrovanie rozprávača v ukážkach 1 a 2.
3. Vymenujte a stručne charakterizujte neohybné slovné druhy. Uveďte príklady. Ktorý neohybný

slovný druh môžeme stupňovať? Uveďte príklady. Vyhľadajte a určte v prvom odseku ukážky 1 všetky neohybné slovné druhy.

4. Definujte pojem veta. Vysvetlite, ako delíme vety podľa modálnosti, zloženia a členitosti. Určujte z týchto hľadísk podčiarknuté vety v ukážkach 1 a 2. Odôvodnite svoju odpoveď.

12.

1. Definujte pojem ľudová slovesnosť. Porovnajte ju s pojmom umelá literatúra. Vymenujte, rozdeľte a charakterizujte žánre ľudovej slovesnosti a výrazové prostriedky ľudovej slovesnosti.
2. Nájdite a odôvodnite súvislosti medzi výrazovými prostriedkami ľudovej slovesnosti a umeleckými princípmi štúrovskej poézie. Argumentujte analýzou a interpretáciou ukážok.
1. Vysvetlite pojmy *humor*, *satira*, *paródia*, *gag*. Uveďte literárne diela, v ktorých sa uplatňujú a ich autorov. Vyberte z ukážok jednu, ktorá je príkladom paródie. Odôvodnite svoj výber. Vysvetlite rozdiel medzi slovným a situačným humorom. Do ktorého literárneho druhu zaraďujeme anekdotu? Na akom princípe je založený tzv. čierny humor? Akú úlohu má v demokratických krajinách politická satira? Uveďte názov súčasnej televíznej alebo rozhlasovej humoristickej relácie. Ktorý typ humoru v nej prevažuje? Opíšte mimiku smejúceho sa človeka.
2. Sformulujte, na akom princípe je založený humor v ukážkach. Na vybranej ukážke demonštrujte princíp paródie. Vyhľadajte v ukážkach jednu repliku, ktorú možno pokladať za príklad čierneho humoru. Ktorý druh humoru je vám blízky? Odôvodnite svoju odpoveď. Povedzte, ako sa nazývajú literárne žánre, v ktorých je centrom divákovej (čitateľovej) pozornosti humor.
3. Vymenujte druhy vetných skladov a formálne spôsoby vyjadrenia vzťahov medzi členmi skladov. Utvorte vetu, v ktorej bude viacnásobný podmet vyjadrený neurčitkom slovesa a jednu vetu, v ktorej bude nevyjadrený podmet. Súhlasíte s tvrdením, že dvojčlenná veta môže existovať aj bez podmetu?
4. Vysvetlite starému rodičovi funkciu a spôsob písania SMS správy tak, aby ste rešpektovali schopnosti a skúsenosti adresáta. (min. 10 viet) Vyberte si z nasledujúcich otázok jednu a odpoveď na ňu funkčne vkomponujte do svojho textu.
Má písanie SMS výhody?
Aké nevýhody má písanie SMS správy?
Aj ladenie rádia mi vysvetlíš?
Prečo vyrábajú tie klávesnice také malé?
Kto má čítať také muchy?

13.

1. Charakterizujte *román*, vymenujte najmenej šesť druhov románu z hľadiska témy. V ktorom literárnom období sa najvýraznejšie rozvinulo umenie románu? Ktorý druh románu z hľadiska témy je vám čitateľsky najbližší? Odôvodnite svoju odpoveď. Uveďte názov a meno autora románu, ktorý ste naposledy čítali. O ktorý druh románu z hľadiska témy išlo? Argumentujte reprodukciou deja a charakteristikou hlavnej postavy.
2. Zaraďte ukážky k jednotlivým druhom románu, argumentujte rozborom literárnej skutočnosti, citujte. Ktorú z ukážok považujete za najnapínavejšiu? Vyhľadajte v ukážke jazykové prostriedky, ktoré sú zdrojom napätia a čitateľského vzrušenia.
3. Vymenujte vzory prídavných mien. Charakterizujte najmenej jednu vlastnosť prídavných mien, ktoré sa podľa nich skloňujú. Odôvodnite pravopis prídavných mien v slovných spojeniach: *švární šuhaji*, *so sestriným priateľom*, *drevený stôl*, *liščí príbytok*. Uveďte tri príklady prídavných mien, ktoré sa stupňujú nepravidelne. Vyhľadajte v ukážke jedno spodstatnené prídavné meno a jedno prídavné meno v druhom stupni. Prečítajte nahlas všetky akostné prídavné mená v prvom odseku ukážky.
4. Pripravte a predneste krátku autocharakteristiku.. Zoštylizujte ju tak, aby najmenej v dvoch

vetách bolo porovnanie s vaším najlepším priateľom/vašou najlepšou priateľkou. (minimálne 8 viet)

14.

1. Nájdite v ukážkach typické znaky romantického prístupu k človeku a k svetu. Ktorá ukážka najvýraznejšie reprezentuje filozofiu romantizmu? Argumentujte interpretáciou vybranej ukážky..
2. Sformulujte mravné posolstvo ukážky 2 (minimálne 2 vety). Vysvetlite princíp kontrastu. Vyhľadajte v ukážke 1 najmenej tri verše, v ktorých ste identifikovali kontrast.
3. Sformulujte základné pravidlá písania čiarky v jednoduchej vete a v súvetí. Doplníte do viet čiarky a odôvodnite svoje rozhodnutie. *Ach to bola drina! Na to pravda nemyslel. Bol to človek nepríjemný zlostný a nemilosrdný. Bratislava hlavné mesto Slovenska leží pri Dunaji. Nariekajúc na svoj nešťastný osud pobrala sa Marienka do hory. Žiť to znamená bojovať. Zbadala ho lež nedala to najavo. Aj dom má od železnice aj uhlie mu dáva železnica.*
4. Vymenujte a stručne charakterizujte druhy zámen. Utvorte a napíšte gramaticky správne vety, v ktorých použijete nasledujúce zámená v príslušnom páde: *taký (N)*, *vy (D)*, *inakší (L)*, *nikto (I)*, *moje (G)*, *ktorý (A)*. Pri riešení úlohy využite poznatky z nasledujúceho úryvku..

15.

1. Uveďte a bližšie charakterizujte významné diela slovenskej literatúry, v ktorých hlavným motívom je láska mladých ľudí. Poukážte na rozdiely v literárnom stvárnení tejto témy jednotlivými autormi. Vymenujte prekážky, ktoré najčastejšie vstupujú ľuďom do cesty pri napĺňaní vzťahu a povedzte, akú prekážku v láske považujete za najproblémovjšiu, resp. najťažšie prekonateľnú.
2. Prostredníctvom vybraných ukážok vysvetlite osobitosti lásky. Opíšte a zhodnoťte prekážky, ktoré vstupujú literárnym postavám v ukážkach do cesty pri napĺňaní medziľudských vzťahov. Argumentujte citátmi z ukážok.
3. Zaraďte ukážku 4 k jazykovému štýlu a slohovému postupu. Urobte štatistiku, pomocou ktorej zistíte zastúpenie prídavných mien v texte, približný výsledok vyjadrite v percentách. Ktoré ďalšie slovné druhy majú v danom jazykovom štýle vysokú frekvenciu? Argumentujte príkladmi z ukážky. V prvom odseku ukážky nájdite jedno slovo, ktoré môže fungovať v reči ako plnovýznamové i neplnovýznamové.
4. Charakterizujte a rozčleňte podstatné mená. Vysvetlite rozdiel medzi konkrétnymi a abstraktnými podstatnými menami. Uveďte príklady. Odôvodnite skloňovanie podstatných mien podľa jednotlivých vzorov. Uveďte príklady skloňovania podľa vzoru kuli a gazdiná.. Zdôvodnite skloňovanie slov pán, pani. Uveďte príklad postupu na zaradenie pomnožného podstatného mena ku vzoru. Vymenujte pády a pádové otázky.

16.

1. Charakterizujte spoločenské podmienky, ktoré ovplyvnili *charakter romantickej literatúry*. Špecifikujte myšlienkové východiská a znaky romantickej literatúry v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Uveďte najmenej dvoch romantických hudobných skladateľov a ich opery.
2. Nájdite v ukážkach typické znaky romantického prístupu k človeku a k svetu. Ktorá ukážka najvýraznejšie reprezentuje filozofiu romantizmu? Argumentujte interpretáciou vybranej ukážky. Sformulujte mravné posolstvo ukážky 2 (minimálne 2 vety). Vysvetlite *princíp kontrastu*. Vyhľadajte v ukážke 1 najmenej tri verše, v ktorých ste identifikovali kontrast.
3. Vysvetlite rozdiel medzi jednočlennou a dvojčlennou vetou. Ktoré vetné členy rozhodujú o type vety z hľadiska členitosti? Ktoré slovné druhy a tvary tvoria nasledujúce jednočlenné vety? *Bác! Áno. Nefajčiť! Sem! Veľmi prší už od rána.*

4. Vysvetlite obsah a funkciu výkladového slohového postupu. Porovnajete výklad a úvahu z hľadiska prístupu k téme. Uved'te najmenej dve komunikačné situácie, v ktorých sa uplatňuje výkladový slohový postup. Pripravte a prednesťte výklad na tému škola. (minimálne 8 viet)

17.

1. Charakterizujte lyriku, vymenujte žánre a bližšie špecifikujte najmenej tri z nich. Uved'te členenie lyriky podľa prístupu autora ku skutočnosti a podľa tematiky. Ktorý typ lyriky z hľadiska tematiky prevažoval v jednotlivých obdobiach?
2. Aký typ lyriky z hľadiska tematiky nachádzate v ukážkach 1 až 4? Odôvodnite svoje rozhodnutie. Vyberte si jednu báseň a urobte myšlienkovú a estetickú interpretáciu.
3. Zarad'te vulgarizmy do systému slovnej zásoby. Vysvetlite funkciu vulgarizmov v reči. Uved'te najmenej tri komunikačné situácie, v ktorých je použitie vulgarizmu nespooločenské a neetické. Súhlasíte s myšlienkou, že vulgarizmy majú svoje miesto v umeleckej literatúre? Argumentujte interpretáciou ukážky. Analyzujte a zhodno'te funkciu vulgárneho slova v tejto ukážke.
4. Vymenujte typy viet z hľadiska modálnosti. Povedzte príklady. Uved'te interpunkčné znamienka, ktoré slúžia na ukončenie viet, vyhľadajte ich v ukážke. Vysvetlite funkciu rečníckej a rozvažovacej otázky. Utvorte rozkazovaciu vetu pomocou neurčitku slovesa.

18.

1. Vysvetlite aktuálnosť a opodstatnenosť témy 1. svetovej vojny v medzivojnovnej próze. Uved'te ťažiskové diela s tematikou 1. svetovej vojny a porovnajete východiská autorov a zobrazenie vojny v ich prózach. Charakterizujte skupinu slovenských autorov tvoriacich v období 1. svetovej vojny, zamerajte sa na ich diela, vysvetlite ich s dôrazom na esteticko-emocionálne pôsobenie na čitateľa.
2. Pomocou konkrétnych ukážok uved'te rozdiely v spracovaní vojnovnej tematiky v slovenskej literatúre. Analyzujte výrazné motívy v diele Krvavé sonety a reakcie slovenskej dediny na vojnu v dielach Živý bič a Hrdinovia.
3. Charakterizujte informačný slohový postup z hľadiska obsahu a funkcie. Povedzte, pre ktoré jazykové štýly je charakteristický. Vymenujte najmenej tri žánre, v ktorých komunikanti využívajú prostriedky informačného slohového postupu. Odôvodnite objektivnosť informačného slohového postupu ako jeho nevyhnutnej podmienky.
4. V ktorých gramatických kategóriách sa prísudok zhoduje s podmetom? Vysvetlite. Utvorte tri dvojčlenné vety tak, aby sa v prísudku nachádzalo 1. sponové, 2. fázové, 3. modálne sloveso. Utvorte tri dvojčlenné vety tak, aby sa v prísudku objavilo podstatné meno 1. v nominatíve, 2. v genitíve, 3. v inštrumentáli.

19.

1. Definujte pojem epika. Uved'te tri znaky, ktorými sa epika odlišuje od lyriky. Vymenujte šesť epických žánrov, tri z nich bližšie charakterizujte. K daným epickým žánrom uved'te príklady konkrétnych literárnych diel. Ktorý slohový postup je základom epického textu? Súhlasíte s tvrdením, že epický text možno rozoznať už podľa grafického usporiadania textu? Odôvodnite svoju odpoveď.
2. Určte typy rozprávačov v ukážkach. Porovnajete a charakterizujte vzťah rozprávača k čitateľovi v ukážkach 1 a 2. Vyberte z ukážok jednu, ktorú považujete z hľadiska vzťahu rozprávača k čitateľovi za najoriginálnejšiu. Odôvodnite svoju odpoveď. Vyhľadajte a určte v podčiarknutej vete ukážky jeden umelecký jazykový prostriedok.
3. Vymenujte slohové postupy, určte prevládajúce slohové postupy v ukážkach 1 až 5. Argumentujte jazykovým rozborom ukážok. Odôvodnite v ukážke č. 2 pravopis podčiarknutých slov. Utvorte z podčiarknutých substantív adjektíva.

4. V ktorých gramatických kategóriách sa prísudok zhoduje s podmetom? Vysvetlite. Utvorte tri dvojčlenné vety tak, aby sa v prísudku nachádzalo 1. sponové, 2. fázové, 3. modálne sloveso. Utvorte tri dvojčlenné vety tak, aby sa v prísudku objavilo podstatné meno 1. v nominatíve, 2. v genitíve, 3. v inštrumentáli.

20.

1. Charakterizujte *naturizmus* ako literárny smer. Vymenujte jeho najvýznamnejších predstaviteľov a ich diela.
2. Demonštrujte na vybraných ukážkach typické jazykové a tematické znaky naturizmu. Pomocou jazykovo-štylistického rozboru ukážok vysvetlite, prečo sa v súvislosti s naturizmom uvádza názov *lyrizovaná próza*. Nájdite v ukážke č.... dva umelecké prostriedky (figúry a trópy) a definujte ich.
3. Charakterizujte úvahu ako slohový útvar. Vymenujte najmenej tri žánre, v ktorých sa uplatňuje úvahový slohový postup. V ktorom jazykovom štýle sa nevyskytuje úvahový slohový postup? Odôvodnite svoju odpoveď.
4. Vymenujte druhy hlások. Povedzte najmenej tri slová, v ktorých sa nachádza slabikotvorná spoluhláska. Uveďte najmenej tri hlásky, ktoré sú súčasne aj samostatnými slovami. Zaraďte ich k slovným druhom. Urobte štatistiku, ktorou zistíte pomer hlások v prvej vete ukážky 1. Výsledok vyjadrite približne v percentách.

21.

1. Vysvetlite, na akom spoločenskom pozadí sa formovala moderná slovenská *dráma*. Uveďte dve osobnosti, ktoré v medzivojnovom období významne zasiahli do slovenského divadelníctva. Vymenujte súčasné divadelné scény na Slovensku.
2. Špecifikujte tematické a hodnotové východiská tvorby jednotlivých autorov, svoje tvrdenia konkretizujte rozborom ukážok. Vysvetlite, ako sa prejavuje v jazyku ukážky 1 dramatická situácia a obdobie, v ktorom vznikla dráma. Transformujte a prepíšte časť dramatického textu jednej z ukážok na epický text. Usilujte sa o pestrosť slovíec v uvádzacích vetách.
3. Vymenujte všetky vedľajšie vetné členy a vysvetlite ich funkciu vo vete. Určite podčiarknuté vetné členy v ukážke 2.
4. Definujte pojem slovná zásoba. Povedzte dva neologizmy a archaizmy. Pre ktorý jazykový štýl sú charakteristické termíny? Porovnajte a zhodnoťte expresívnosť nasledujúcich slov a slovných spojení: *jesť, papať, žrať, konzumovať, džgať, mastiť si pupok*. Pomenujte ich. Pri porovnávaní a hodnotení slov a slovných spojení vychádzajte z úryvku.

22.

1. Vymenujte najmenej šesť *umeleckých jazykových prostriedkov*, definujte najmenej tri z nich. Na Každý umelecký prostriedok uveďte dva príklady (vetu, v ktorej sa uplatnil daný umelecký prostriedok). Súhlasíte s tvrdením, že umelecké jazykové prostriedky sa uplatňujú iba v umeleckom štýle? Odôvodnite svoju odpoveď, uveďte príklady. V ktorom jazykovom štýle by použitie umeleckých prostriedkov mohlo spôsobiť nedorozumenie? Uveďte najmenej tri žánre tohto jazykového štýly.
2. Zaraďte ukážky 1 až 3 k správne literárnemu druhu a uveďte znaky literárneho druhu. Argumentujte rozborom a hodnotením jazykových a kompozičných prostriedkov textov. Vyberte z ukážok definíciu, ktorá najviac zodpovedá vášmu chápaniu lásky a definíciu, ktorá je s ním v rozpore. Odôvodnite svoj výber.
3. Definujte podmet. Vymenujte slovné druhy, tvary a konštrukcie, ktoré môžu vystupovať vo funkcii podmetu. Určte podmet vo vetách: *Štvrtý mal najhorší čas. – Nikto neodpovedal na tetkinu otázku. – Mýliť sa je ľudské. – Najlepší bol odmenený vavrínovým vencom. – Nebude tu nikdy pokoja. - A je*

priradovacia zlučovacia spojka. - Hviezdoslav, popredný slovenský básnik, má múzeum v Dolnom Kubíne.

4. Ste pokazený starý bicykel odložený v starej špinavej pivnici. Napíšte sťažnosť svojmu majiteľovi vo forme e-mailu tak, že v ňom využijete názov jeho e-mailovej schránky. Text pošlite na adresu cyklista@skola.sk. (minimálne 8 viet)

23.

1. Charakterizujte myšlienkové východiská a umeleckú metódu *nadrealizmu*. Vysvetlite a odôvodnite súvislosti medzi nadrealizmom a umeleckým programom nadrealistov. Zaraďte nadrealizmus do literárneho kontextu. Vysvetlite, prečo nadrealisti hovorili o svojej tvorbe ako o poézii nového videnia. Ako súvisí nadrealizmus so surrealizmom? Charakterizujte spoločenské postoje nadrealistov v medzivojnovom období.
2. Demonštrujte na ukážkach znaky nadrealistickej poetiky. V čom vidíte originalitu nadrealistickej poézie? Vyhľadajte v ukážke genitívne metafory. Vyberte dva verše a vysvetlite vlastnými slovami ich význam. Vysvetlite rozdiel medzi tradičnou a nadrealistickou metaforou. Nájdite medzi ukážkami takú, ktorá nie je príkladom nadrealistickej tvorby. Odôvodnite svoju odpoveď.
3. Uveďte znaky charakteristiky, osobitne špecifikujte autocharakteristiku. Vyhľadajte v ukážkach 1 a 2 príklady priamej a nepriamej charakteristiky. Odôvodnite svoje rozhodnutie ich znakmi.
4. Charakterizujte druhy viet podľa zloženia a podľa členitosti. Napíšte päť jednočlenných viet so slovesným vetným základom, ktoré označujú telesné stavy alebo prírodné deje. Použite ich v súvislosti s textom (opis alebo charakteristika).

24.

1. Uveďte a stručne charakterizujte *veršové systémy*. Vysvetlite pojem rým, vymenujte a charakterizujte *druhy rýmov*. Charakterizujte *voľný verš*. Ktorý literárny druh je charakteristický veršovým usporiadaním textu? Uveďte a charakterizujte základné *opakovacie figúry*. Vysvetlite funkciu opakovania v literatúre a v príbuzných umeniach.
2. Zoraďte ukážky od najstaršej po najmladšiu, autorov ukážok zaraďte do správneho literárneho obdobia a zodpovedajúcej národnej literatúry. Vyberte z ukážok jednu a demonštrujte na nej znaky voľného verša. Určte ukážku, v ktorej sa nachádza refrén, zacitujte ho. Vyhľadajte a určte opakovacie figúry v ukážkach.
3. Vysvetlite rozdiel medzi pojmami *konspekt a osnova*, diferencujte ich funkciu. Ktoré mimojazykové prostriedky pomáhajú sprehľadniť konspekt? Vysvetlite rozdiel medzi prípravou konspektu z písomného a ústneho rečového prejavu. Ktorý z nich je z hľadiska prípravy náročnejší? Odôvodnite svoju odpoveď.
4. Uveďte druhy jednoduchých súvetí, charakterizujte jednotlivé druhy priradovacích súvetí. Povedzte najmenej tri zlučovacie súvetia, v ktorých bude po spojke a zámenná príslovka *tak, tak isto, takto*.

25.

1. Vymenujte a charakterizujte *typy literárnych postáv*. Uveďte príklady, literárne obdobia a diela, v ktorých sa objavovali.
2. Identifikujte typy postáv v ukážkach 1 až 3, odôvodnite svoje rozhodnutie. Vysvetlite, aký je rozdiel medzi postavami v epickom a dramatickom diele, demonštrujte tento rozdiel pomocou ukážok 3 a 4. Ktorý literárny druh poskytuje podľa vás spisovateľovi väčšie možnosti pri zobrazovaní vnútorného sveta literárnych postáv? Argumentujte.
3. Charakterizujte opisný slohový postup z hľadiska použitých slovných druhov. Vysvetlite rozdiel medzi statickým a dynamickým opisom. Vymenujte najmenej tri slohové útvary, v ktorých sa opis

využíva ako hlavný slohový postup. Vyhl'adajte v ukážke 4 dve vety, v ktorých sa nachádzajú prvky opisu. Ktorý druh opisu ste identifikovali v daných vetách?

4. Uveďte druhy jednoduchých súvetí, charakterizujte jednotlivé druhy prirad'ovacích súvetí. Povedzte najmenej tri zlučovacie súvetia, v ktorých bude po spojke a zámenná príslovka tak, tak isto, takto.

26.

1. Vysvetlite pojem *stratená generácia* v súvislosti so spoločenskými podmienkami, v ktorých pôsobila. Vysvetlite pôvod a význam prívlastku *stratená* v kontexte doby. Zaraďte stratenú generáciu do príslušnej národnej literatúry a do príslušného obdobia vo vývine svetovej literatúry. Ktoré literárne druhy a žánre rozvíjali predstavitelia stratenej generácie? Uveďte príklady.
2. Odôvodnite názov diela z ukážky č. 1 Na západe nič nové v kontexte dobovej publicistiky. Vymenujte *typy literárnych postáv*, prirad'te literárnu postavu v ukážkach k príslušnému typu. Odôvodnite svoje rozhodnutie.
3. Definujte a rozčleňte adjektíva. Vo funkcii ktorého vetného člena vystupujú adjektíva najčastejšie? Uveďte dva príklady. Ktoré adjektíva môžeme stupňovať? Vystupňujte jedno ľubovoľné adjektívum. Ktorý slovný druh okrem adjektív môžeme stupňovať? Argumentujte príkladom.
4. Charakterizujte opisný slohový postup a jeho uplatnenie v jednotlivých jazykových štýloch. Zoštylizujte a písomne pripravte umelecký opis obľúbenej miestnosti bytu alebo domu, v ktorom bývate. (minimálne 6 viet)

27.

1. Charakterizujte *realistickú umeleckú metódu*. Prečo sa v realistických dielach uplatňuje zobrazovanie typických charakterov v typických životných situáciách? Ktoré literárne druhy a žánre pestovali slovenskí realisti? Odôvodnite súvislosti a vzťahy medzi spoločenskou situáciou na Slovensku a témami zobrazovanými v dielach slovenského realizmu. Zhodnoťte význam tvorby vybraného autora realizmu pre vývin slovenskej literatúry.
2. Pomocou ukážok pomenujte dominantné témy, konflikty a postavy v kľúčových dielach slovenskej realistickej literatúry. Argumentujte príkladmi z ukážok.
3. Charakterizujte podrad'ovacie súvetie a druhy vedľajšej vety. Zostavte štyri jednoduché podrad'ovacie súvetia tak, že hlavnú vetu *Oznámili sme im*, doplníte vedľajšou vetou pripojenou rozličnými spôsobmi. Určte, aké vedľajšie vety ste doplnili. Určte druh vedľajšej vety v nasledujúcich súvetiach, svoje tvrdenie odôvodnite. *Nezodral sa v robote, ako sa iní zodrali. - Hovorili sme vám, že sľuby znamenajú chyby. - Keď sme vyšli na priedomie, Porubiakovci už sedeli v aute. - Povedala matke, aby jej dom predala. - Rozpoviem vám rozprávku, ako prišiel na svet krpec.*
4. Zoštylizujte a písomne vypracujte fiktívne interview s osobnosťou slovenského kultúrneho života (spisovateľ, herec, spevák, módný návrhár a pod.). (minimálne 7 otázok a 7 odpovedí)

28.

1. Porovnajete *romantického a realistického literárneho hrdinu* z hľadiska ich postavenia v spoločnosti a životnej filozofie, uveďte príklady typicky romantického a realistického hrdinu. Porovnajete *realizmus a romantizmus* z hľadiska literárnych druhov a žánrov. Uveďte národné literatúry, v ktorých sa romantické a realistické literárne umenie prejavili najvýraznejšie. Konkretizujte jednotlivé národné literatúry najmenej jedným autorom a jedným jeho dielom.
2. Demonštrujte a konkretizujte prostredníctvom rozboru ukážok 1 a 2 rozdiely medzi romantickým a realistickým hrdinom. Argumentujte citátmi. Ktorý typ viet z hľadiska modálnosti prevažuje

v ukážke 2? Vysvetlite súvislosť medzi daným typom viet a aktuálnym duševným stavom postavy. Uved'te ďalšie prostriedky z ukážky, ktoré sú príznakom daného duševného stavu.

3. Definujte pojem *prísudok*. Vymenujte a charakterizujte druhy prísudku podľa spôsobu vyjadrenia. Vyhľadajte vo vetách prísudky. Povedzte, ktorým slovným druhom a tvarom je vyjadrená slovesná a ktorým menná časť prísudku. *Jožo bol sirota z mesta. – Chlapec bol už hladný i premoknutý. – Ten múrik bude ohradou školského dvora. – Krt je užitočné zvieratko. – Kedysi si býval úprimnejší. – Urobilo prvý krok a hneď nato bác na zem. Zmiznúť!*
4. Pripravte dialóg rodiča a jeho 8-ročného dieťaťa, ktorému sa nepáči v škole. Zoštylizujte rozhovor, v ktorom sa rodič pokúsi vzbudiť záujem dieťaťa o vyučovanie materinského jazyka. (minimálne 6 replík).

29.

1. Uved'te a charakterizujte dve historické obdobia, v ktorých bol jedným z hlavných spoločenských problémov *vzťah medzi národmi a národnostnými menšinami*. Špecifikujte príčiny týchto problémov. Ktoré literárne obdobia zodpovedajú daným historickým obdobiám? Ako bol tento spoločenský problém zobrazovaný v literatúre. Uved'te najvýznamnejších autorov a diela.
2. Charakterizujte, porovnajte a zhodnoťte vzťah vybraných literárnych postáv k postavám danej národnostnej menšiny prostredníctvom ukážok. Vyberte slová a slovné spojenia, ktoré potvrdia vaše hodnotenia. Zaraďte autorov do literárneho kontextu.
3. Ktorý typ viet z hľadiska členitosti utvárame pomocou vetného základu? Uved'te tri príklady takýchto viet. Ktoré slovné druhy sa nemôžu stať vetným základom? Súhlasíte s tvrdením, že vetným základom sa nemôže stať citoslovce? Odôvodnite svoju odpoveď príkladom. Utvorte vety, v ktorých je vetný základ vyjadrený: a) podstatným menom, b) číslovkou, c) časticou. Opíšte komunikačné situácie a prezentujte krátke dialógy, v ktorých sa dané výpovede môžu objaviť.
4. Ste účastníkom schôdze členov spoločenstva vlastníkov bytov. Predneste sťažnosť na suseda, ktorý počúva hudbu nahlas aj po 22.00 hod. (minimálne 5 viet) Zaraďte útvary do príslušného jazykového štýlu a charakterizujte ho. Uved'te ďalšie tri útvary patriace do rovnakého jazykového štýlu.

30.

1. Charakterizujte funkciu *rozprávača* v literárnom texte. Vymenujte *typy rozprávačov* a zhodnoťte, ktorý typ poskytuje autorovi textu širšie umelecké možnosti. Ktorý slovný druh a ktorá jeho gramatická kategória sú najdôležitejšími znakmi rozprávačského typu? V ktorom literárnom druhu sa rozprávač nevyskytuje? Prečo v tomto literárnom druhu nie je rozprávač potrebný?
2. Určte typy rozprávačov v ukážkach 1 až 3. Vysvetlite, ako sa vlastnosti rozprávača (pohlavie, vek, sociálne zaradenie, záujmy a pod.) v ukážke 2 prejavujú vo výbere slov. Nahraďte rozprávača v ukážke 3 iným typom rozprávača, preštylizujte a nanovo prepíšte prvé štyri vety textu.
3. Charakterizujte a rozčleňte slovesá. Vysvetlite rozdiel medzi činnosťnými a stavovými slovesami, uveďte príklady. Povedzte tri zvrtné slovesá. Vymenujte gramatické kategórie sloves. Vo funkcii ktorého vetného člena sa slovesá objavujú najčastejšie? Určte vetné členy v nasledujúcich vetách, ktoré sú vyjadrené všetkými tvarmi sloves. *Najpríjemnejšie bolo oberanie ovocia. – Čierne mraky, zvestovanie búrky, prichádzali od hôr.*
4. Odôvodnite pravopis výrazov: podaj mi to – my už ideme, futbalový tím – nevyrušuj ho tím, má veľa bitov – má veľa bytov, Červená čiapočka – červená čiapočka, Biely potok – Biely Potok, bojovní kohúti – bojovné kohúty, dobyť – dobiť.